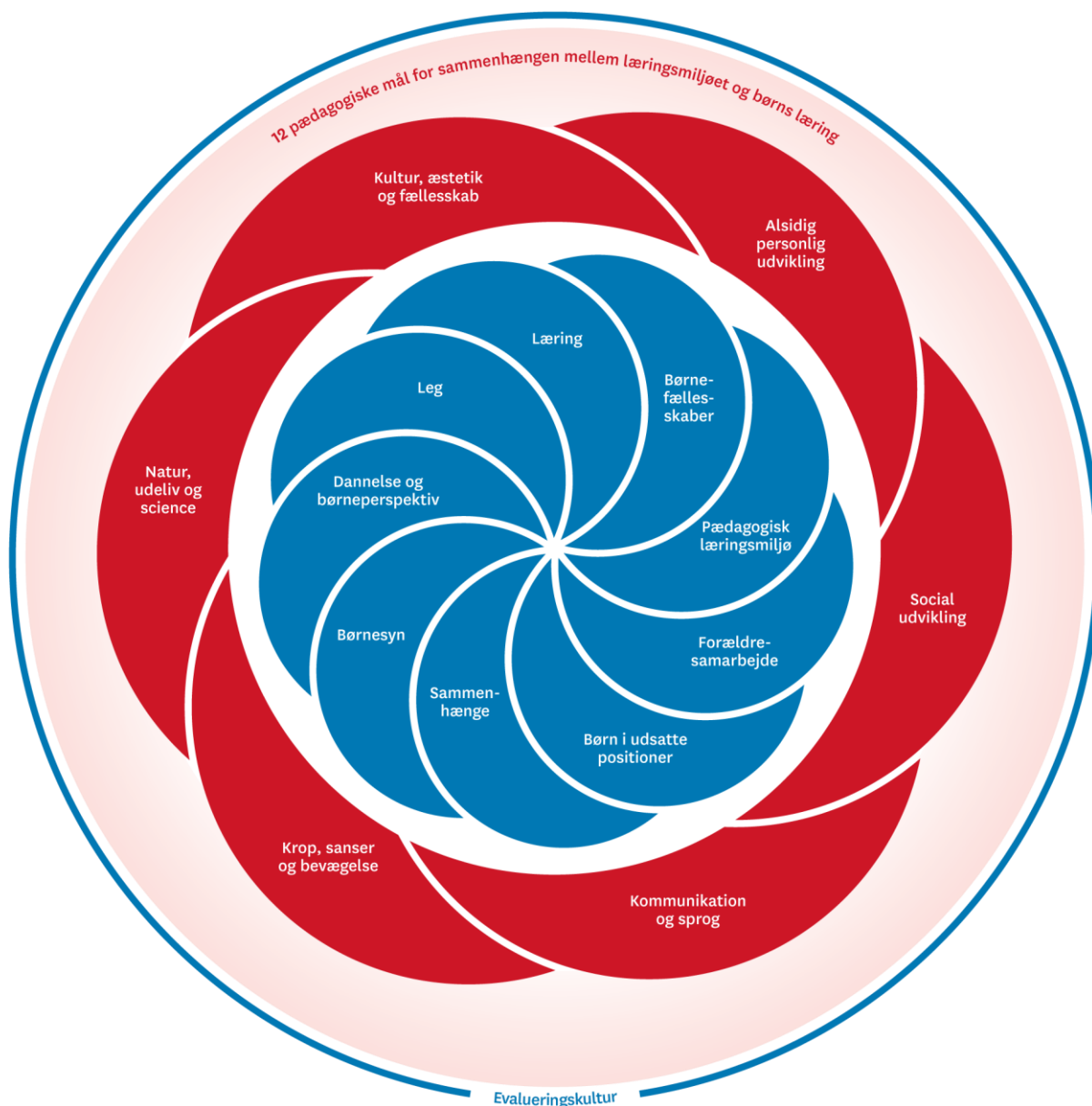

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Sankt Jørgen 2023

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede

formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der løbende til publikationen.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehuset Sankt Jørgen er en kommunal, integreret institution i Frederiksberg Kommune med 60 vuggestuebørn og 62 børnehavebørn i alderen 0-6 år. Beliggende ved Sankt Jørgens sø. Tæt på metro og tog. Vi er en institution, der er udenfor i alt slags vejr, enten på vores legepladser eller på ture i nærmiljøet. Vuggestuebørnene starter på legepladsen kl. 8.00. Vi er en personalegruppe på 31 engagerede voksne: 16 pædagoger inkl. afdelingsleder, 10 pædagogmedhjælpere, 1 køkkenprofessionel, 2 ufaglærte køkkenmedhjælpere samt leder og souschef.

Vi har 3 huse, hvor de to af husene er bygget sammen med "Hængebroen", som forbinder de 2 største huse. De fysiske rammer i institutionen er forskellige fra stue til stue. I vuggestueafdelingen, som har børn i alderen 11 mdr. til 2 år + 10 mdr., har vi 2 stuer med 11 børn, 2 stuer med 12 børn og 1 stue med 14 børn. I børnehaveafdelingen, som har børn i alderen 2 år + 10 mdr. til 6 år, har vi 1 stue med 12 børn, 1 med 14 børn, 1 med 16 børn samt 1 med 20 børn.

Vi har 3 legepladser. Forrest til højre har vi en legeplads med klatretårne. Den forreste legeplads er med sandkasse, cykelbane, fodboldmål og div. plantekasser til at indrette mindre rum til fordybelse. Den bagerste legeplads har sandkasse, bålplads, et mindre klatretårn, buske og træer med gemmesteder samt et område med trætrappe og scene. Denne legeplads ligger ned til søstien. På alle legepladserne er der bordebenkesæt til aktiviteter og spisning.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn:** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv:** Børn på f.eks. 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg:** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring:** Læring skal forstås bredt, og læring sker f.eks. gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber:** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø:** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde:** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner:** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen:** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af f.eks. børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer, som f.eks. arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen, kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børnesyn

I Sankt Jørgen skal hvert barn føle sig set, anerkendt og værdsat for den, det er. Vi har fokus på barnets styrker, ressourcer, og at barnet kan udvikle sig i eget tempo. Vi viser det i vores relationer til barnet, hvor den voksne har ansvar for at skabe en god relation til hvert barn. I praksis ses det, når den voksne er i tæt kontakt med barnet for at yde omsorg og nærvær, både fysisk og psykisk. Børnene har krav på at møde glade og engagerede voksne. Det er betydningsfuldt at blive hilst på ved navn, når man kommer om morgenen.

Dannelse og børneperspektiv

Børnene skal i deres dannelsesproces, eksempelvis guides i at kunne genkende følelser hos sig selv og andre. Vi arbejder pædagogisk med børnenes sociale forståelse, og at børnene i fremtiden bliver en del af samfundet. Vi styrker bl.a. børnene i selvhjulpethed, så børnene får en oplevelse af at kunne mestre færdigheder og sige: "Jeg kan selv". Det, som børn selv kan, skal de selv. Vi har desuden fokus på, at børnene får mulighed for at kunne navigere i den digitale verden ved bl.a. at bruge læringsapps som pædagogiske redskaber.

Leg

Legen er grundlæggende for læring, dannelse, personlig og social udvikling. Det er igennem leg, at barnets eget initiativ udvikles og støttes. Legen er lig med børns egen læring, og læring skabes gennem leg. Der er flere former for leg: Den spontane, vokseninitierede, og legen har værdi i sig selv. Legen er med til at udvikle børns sprog, sociale kompetencer, fantasi, identitet og empati. Det er de voksnes ansvar at skabe rum og mulighed for leg. Den voksne skal være opmærksom på, at alle børn er en del af et fællesskab og kan bruge legen som pædagogisk redskab til at sikre, at alle børn er en del af dette.

Læring

Læring for børnene forekommer hele dagen, både i planlagte og spontane voksenstyrede aktiviteter, men også i dagligdagens rutiner, som eksempelvis frokost samt i børnenes egne læringsrum ude og inde. Det er vigtigt med tydelige læringsmiljøer, der viser hvilke lege, man kan lege og som samtidig understøtter børnenes læring. Den voksne har ansvaret for skabe rum og mulighed for, at børnenes egne lege kan udvikle sig. Den voksne skal være bevidst om at justere sig i forhold til børnenes læring og kan både gå foran, ved siden af eller bagved.

Børnefællesskaber

Alle børn har ret til at være en del af et fællesskab, og de voksne skaber rum for, at alle børn kan deltage. Vi skal skabe små fællesskaber i det store fællesskab, når vi arbejder i små læringsgrupper. Vi forsøger at skabe rum for venskaber på tværs af alder, køn og stuer. Dette sker, når vi holder fælles temadage på legepladsen. Dette har dog været begrænset i 2020 pga. af særlige regler i forbindelse med Covid-19. Vi guider børnene i, hvordan vi agerer og omgås hinanden. Børnene øver sig i at indgå i fællesskaber, der er med til at skabe og bevare traditioner og fælles kulturelle spilleregler bl.a. under måltider og i leg

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

I Sankt Jørgen lægger vi vægt på, at det pædagogiske læringsmiljø er til stede hele dagen. Dette sker via guidning og nærvær fra de voksne. Alle voksne er klar over, hvilken rolle de har i forhold til børns leg, de spontane og planlagte aktiviteter samt i de daglige rutiner som f.eks. ble- og tøjskift.

Vi arbejder med relationsdannelse mellem børn og voksne. De voksne følger barnets initiativ og byder ind med meningsskabende dialog, leg samt tilrettelæggelse af hverdag. Læringsmiljøerne skal være dynamiske og bliver justeret efter børnegruppernes interesser. Børnene deles ind i små grupper, dette kan være i rutiner, som eksempelvis frokost, men også i voksenstyrede aktiviteter.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Læringsmiljøerne skal indbyde til forskellige former for leg, og de skal være overskuelige for børnene. Vi arbejder med at inddrage børnene i at være aktive og deltagende i de daglige rutiner. Dette sker eksempelvis i garderoben, hvor børnene i starten får hjælp til selv at tage sit eget tøj på, for sidenhen at kunne selv. Den voksne skal give ro og plads til mulighed for læring og selvhjulpethed. De voksne skal motivere, guide børnene og give plads til deres initiativer i de daglige rutiner. Barnets bidrag til løsninger har værdi og giver dermed barnet en oplevelse af medbestemmelse.

Det er forskelligt, hvad hvert enkelt barn har behov for, i forhold til at blive afleveret. Nogle har brug for hjælp fra en voksen til at sige farvel, andre har brug for, at der står noget indbydende legetøj fremme, og for andre handler det om, at vennerne er klar til leg. Vi starter dagen i *barnets tempo*. Barnet vil blive spurgt, om det har brug for at sidde lidt, lege med noget, eller om der skal gang i cyklerne/sandkassen/klatrestativet lige fra morgenstunden. Dette vil barnet blive spurgt om, enten i forbindelse med afleveringen (for at gøre den lettere), eller efterfølgende. Dette gør vi for at styrke barnets selvbestemmelse og for at vise, at det gerne må have sine holdninger til, hvordan barnet vil starte sin dag i dagtilbuddet. Det vigtigste for os i morgentimerne er, at alle føler sig velkomne, inkluderet og får en god start på dagen.

Formiddagens pædagogiske aktiviteter kan være for hele stuen eller foregå i mindre grupper. Vi tager udgangspunkt i det igangværende fællestema for huset, hvilket altid byder på en masse forskellige kreative aktiviteter så som maling, klippeklistre og tegning. Det følgende er eksempler fra vores tema om Rummet og universet.

I vuggestueafdelingen kan det foregå på følgende måde: Vi tager billeder af solen og månen på vores ture (når månen er fremme om dagen). Vi kan se, at børnene er nysgerrige og forstår, hvad temaet drejer sig om. De opdager med det samme, når månen er oppe om dagen, de snakker om solen og skyerne, det skærper deres nysgerrighed på naturen. Vi læser en bog om ”Matilde mus”, der har en stjerneikkert, så hun kan se stjernerne og månen. Hun har en lommelygte, der lyser op. Bogen har vi læst rigtig mange gange, og børnene er vilde med

den. (Dialogisk læsning er også en del af læreplanstemaerne med gentagelse efter gentagelse). Vi hører "rummusik," hvor vi bruger krop, sanser og bevægelse, når vi danser til musikken. I de uger, der er gået, kan vi se personlig udvikling hos børnene. De snakker om de samme ting, udvikler deres sprog ved at gentage ord som sol, måne og stjerner. Det kan være verbalt eller nonverbalt, men vi forstår det, fordi vi kender dem. Når de ser billeder af solen og månen og billeder af dem selv, når de sidder og er i gang med en aktivitet, bliver de rigtig glade. De nævner de andre børns navne, (dem de har været i gruppe med) og siger f.eks. "mig male med P..." De er med i et fællesskab, og man kan se, at det gør dem glade.

Med børnehalebørnene har det bl.a. handlet om rumvæsner, planeter og rumraketter, hvor der er blevet klippeklistret og malet med stor indlevelse fra både børn og voksne. Vi har leget *rumlege* med rim og remser. Vi har danset astronaut-stopdans og haft bevægelseslege, der omhandler emnet. Vores aktiviteter handler om at udvide børnenes horisont og nysgerrighed i forhold til deres egne lege, så der derved kan skabes nye.

Derudover finder vi det også vigtigt at følge *børnenes spor*, i form af at lege og skabe rum for dette, udvide fællesskabet og den sociale udvikling. Når nogle børn har gang i en god leg, så fremmer vi gerne det pædagogiske læringsmiljø frem for en pædagogisk aktivitet. Den pædagogiske aktivitet kan også skifte form - og gør det også ofte. Et eksempel: Vi skulle hen for at kigge på planetariet. På vejen derhen begyndte børnene at stille spørgsmål om, hvordan man blev en god astronaut. De begyndte at finde på forskellige kundskaber, som en astronaut skal kunne, så vi gik i astronauttræning. Vi bruger vores fantasi og digter historier, vi læser faktabøger om universet og har dialogisk læsning om rumvæsener, vi undres og går på opdagelse med og i børnenes univers. Nogle eksempler: I forbindelse med vores tema om rummet og universet fandt vi *stjernesten*, som vi selv dekorerede, vi legede *rumvæsen-skjul* og byggede en *rumraket* af sand, hvor fællesskabsfølelsen virkelig kom i spil, da vi samarbejdede om at bygge rumraketten og finde stjernesten på stjerne, som blev grundigt udforsket.

Vi ser måltidet som en vigtig pædagogisk aktivitet, hvor børn og voksne samles omkring et bord både for at spise, men også have et socialt fællesskab. Det er betydningsfuldt for børnenes trivsel og nysgerrighed at få varierende madoplevelser. Det skal være rart at sidde omkring bordet, der skal være en anerkendende tone med fokus på kommunikation mellem børnene og mellem børn og voksne. De voksne er rollemønstre. Under selve måltidet har vi fokus på dannelse, sprog og kommunikation. Vi øver os i at indgå i dialog om det der "rør sig" blandt børnene, vi snakker om maden og øver os i at være en del af fællesskabet. Vi har også fokus på madmod og arbejder med at inspirere og udfordre til at smage på nyt og ukendt mad. Vi oplever til tider børn, der fra start af siger, de eksempelvis ikke vil have sovs på risene, hvortil vi siger, at de lige må smage en lille smule, og det så ender med, de gerne vil have sovs alligevel. Vi arbejder også med selvhjulpethed, når de selv skal øse op, smøre deres rugbrødsmadder og ikke mindst rydder op efter sig selv. Selvhjulpethed er jo skønt i sig selv, men for børn er det også med til højne selvtilliden og troen på egne evner: At de oplever, de kan selv og bidrage til fællesskabet.

Eftermiddagen vil i højere grad være styret af børnenes egne initiativer, der vil være plads til leg, hvor vi støtter, guider, igangsætter, hvis behovet er der, og muligvis arbejder vi videre på nogle af formiddagens aktiviteter. Samtidig er eftermiddagen også mærket af en opbrudsstemning, hvor forældre henter deres kære børn.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi lægger vægt på den daglige kontakt med forældrene, og vi synliggør og informerer forældre om barnets hverdag i det daglige møde og på Infoba, fra januar 2021 på AULA. Et godt, åbent og tillidsfuldt samarbejde mellem jer og os er udgangspunktet for, at jeres barn kan falde til i Sankt Jørgen. Og når jeres barn trives – gør I også! Barnet er et fælles ansvar mellem forældre og institution.

Vi har et opstartsbesøg med forældre til nye børn i Sankt Jørgen, inden barnet starter i vuggestue. Besøget handler både om det praktiske i forhold til start og forventningsafstemning mellem forældre og institution. Der bliver afholdt et opfølgingsmøde efter ca. 3 måneders opstart. I børnehaven bliver I ligeledes tilbudt samtale efter 3 mdr. Efterfølgende vil der være samtaler efter behov. Behovet kan enten være jer som forældre eller personalet, der har et ønske om en uforstyrret snak. Inden jeres barn skal videre i børnehaveklasse, vil I også blive tilbudt en samtale i forhold til skoleparathed.

Forældrebestyrelsen har i 2020/2021 ønsket at arbejde med følgende overordnede principper for Sankt Jørgen:

- Princip om anerkendelse, så både børn, ansatte og forældre bliver set og anerkendt i Sankt Jørgen.
- Princip om variation og alsidighed i leg mellem børn og voksne
- Princip om udeliv (bevægelse, aktivitet) for børn i byen.

Disse principper hænger fint i tråd med den styrkede pædagogiske læreplan.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn i udsatte positioner skal være en betydningsfuld del af børnefællesskabet via en inkluderende praksis, der omfatter relationer, sprog og tilgange til barnet, ligesom deres forældre er betydningsfulde i forældreskabet. Der skal være fokus på barnets ressourcer og styrker. Pædagogen skal have en tæt kontakt/relation og et øget fokus på børn i udsatte positioner. Vi har øje for ”stjernestunder” og fortæller dem videre. Der skal være en tydelig struktur omkring rutiner og dagligdagen for det enkelte barn. Vi arbejder i små grupper og med primære voksne. Vores dagligdag planlægges på baggrund af børn i udsatte positioner. Vi samarbejder med forældre og fagpersoner i forvaltningen omkring børnene. Vi arbejder med handleplaner, der laves i samarbejde med forældrene, hvor der beskrives, hvilke udfordringer, barnet skal øve sig på med hjælp fra de voksne.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Fra september til maj er de ældste børn fra børnehaven samlet i storgruppe to gange om ugen. I 2020 har storgruppen været opdelt i 3 grupper a 6 børn, pga. covid-19. Storgruppen bliver skudt i gang med en koloni fra onsdag til fredag i september. Dette er bl.a. for at give børnene et sammenhold og en fællesskabsfølelse. Storgruppens mål er bl.a. at udfordre og støtte børnene i deres sociale kompetencer, kunne vente på tur, forstå en fælles besked, udsætte egne behov, have lyst og mod på nye oplevelser, kunne fordybe sig og tro på egne evner. Ved at gøre børnene skoleparate er det med til at gøre overgangen fra børnehave til SFO og børnehaveklasse nemmere. I løbet af foråret bliver storgruppen inviteret til et arrangement på Skolen ved Søerne. Intentionen er, at børnene får en fornemmelse af, hvad en skole er, og hvordan det er at være i skole.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi bruger det lokale bibliotek på Danasvej, både for at låne bøger, men vi låner også tumlesalen en gang om ugen. Her har stuerne mulighed for at lave rytmik og bevægelseslege med en mindre børnegruppe.

I de uger, hvor Sankt Jørgen havde åbent fra kl. 8-15 i foråret i forbindelse med corona, havde vi 2 børnehavestuer ”udstationeret” på biblioteket og i tumlesalen.

Vi bruger Sankt Markus kirken, her har både vuggestuebørn og børnehavebørn været til morgensang i små grupper. I de uger, hvor Sankt Jørgen havde åbent fra kl. 8-15 i foråret i forbindelse med corona, havde vi en børnehavegruppe ”udstationeret i sakristiet i kirken.

Et par gange om året bliver en børnehavegruppe inviteret over på Gotvedinstituttet, som ligger lige overfor Sankt Jørgen, til bevægelseslege. Dette sker, når studerende fra Gotvedinstituttet skal øve sig i at ”undervise” børn i bevægelseslege.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Sankt Jørgen ses børnene som aktive medskabere af deres egen læring og udvikling i rammer, som vi voksne er ansvarlige for. Vi ser børnenes bidrag som væsentlige og vigtige elementer i vores pædagogiske arbejde – både når vi taler om planlagte aktiviteter, legen og vores rutinesituationer.

Det er vigtigt, at vi hele tiden vurderer børnemiljøet i et børneperspektiv, der passer til børnenes modenhed og alder. Det er vigtigt, at børnene trives. Der er evidens for, at børn, der ikke trives, har sværere ved at lære og at udvikle sig.

Det fysiske og æstetiske børnemiljø arbejder vi fortsat med i forhold til indretning. Vi indretter stuerne med små rum i rummene, så der er mulighed for at lege i mindre grupper og tilgodese mange forskellige behov.

De fysiske læringsmiljøer skal være synlige og give mulighed for læring og udvikling. Vi etablerer legezoner, der tydeligt signalerer, hvilke typer leg, der kan udspille sig i de enkelte zoner. Der er både områder til fordybelse, hvor man kan lege uforstyrret, til rollelege og områder til mere fysisk leg. Legezonerne er med til at skabe overskuelighed i forhold til, hvad man kan lege med og hvor henne. Samtidig med at de giver rummene et æstetisk udtryk. Når børnene fordyber sig i legene, skaber det ligeledes mere ro i løbet af dagen. Det meste legetøj står fremme i legezonerne og er ikke gemt væk i kasser. (Der er dog mindre mængder i denne coronatid). Dette er for at inspirere, motivere og hjælpe børnene i gang med leg og aktiviteter. Der er adgang til forskellige materialer, alt efter børnegruppens alder, så børnene selv kan finde på. De voksne er tilgængelige, når børnene har behov for dem.

Læringsmiljøet skal indbyde til, at børnene indgår i samspil med hinanden i forskellige børnefællesskaber og lege.

For børn i børnehavealderen viser forskning, at det er særligt stimulerende at indgå i samspil, hvor børnene oplever at deltage på lige fod med det pædagogiske personale i fælles problemløsning og udforskning. Fælles refleksion er en form for samspil, der særligt udvikler børnenes evne til abstrakt tænkning og kritisk refleksion. F.eks. taler vi med dem om en idé, de har fået. Vi giver børnene mulighed for at tale højt om, hvordan verden/tingene ville se ud, hvis ideen blev til virkelighed. Ved at stille åbne spørgsmål, og holde pauser, signalerer vi en forventning om, at de har mere at fortælle. Vi holder et

langsomt tempo i dialogen, og understøtter derved, at samtalen kan fortsætte. På denne måde føler børnene sig hørt og oplever sig respekteret ved, at de på skift lytter til hinanden, ligesom at der gives plads til forskelligheder. På denne måde kan vi hjælpe fantasien, evnen til at forhandle og udvikle en leg i fællesskab på vej. Dette er med til at skabe et godt psykisk børnemiljø, hvor alle passer godt på hinanden. Vores børn lærer at være åbne, have tolerance og respekt for hinanden, da et godt fællesskab og sammenhold skaber et godt psykisk børnemiljø.

Vi bruger f.eks. samling til at skabe et fællesskab, hvor alle børn kan blive hørt og har mulighed for at føle sig som en del af gruppen. Vi starter ofte en samling med at tælle, hvor mange vi er og snakke om, hvem der måske ikke er kommet, hvilket gerne skulle bidrage til en forståelse for, hvem vi er i vores fællesskab.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I vuggestueafdelingen kommer den alsidige personlige udvikling til udtryk i vores relationsarbejde, hvor samspillet mellem børn og voksne er i fokus. De voksne justerer sig i forhold til børnenes behov og hjælper børnene til at mærke sig selv og blive bevidste om egne følelser. I hverdagens rutiner har vi fokus på selvhjulpenhed, som styrker børnenes personlige udvikling, selvværd og selvtillid. Det kan f.eks. være selv at kunne tage gummistøvler eller en hue af, hælde mælk/vand fra en lille kande op i et glas.

Børnenes succesoplevelser styrker deres gåpåmod. Den voksne er en rollemodel, som børnene kan spejle sig i. Vi hjælper børnene til, at de får øje på hinanden, får erfaringer og bliver udfordret. Det kan være ved at spørge et barn, om det vil hjælpe et andet barn med at få en gummistøvle af, der driller. Børnene øves i turtagning, og den voksne justerer sig i forhold til, de enkelte børns behov og overskud. Børnene inddrages i omsorg og hjælpsomhed overfor hinanden. Gennem lege med de voksne, udvikles børnene legekompetencer.

I børnehaveafdelingen styrker vi børnenes alsidige personlige udvikling ved at børnene skal føle sig set, hørt og anerkendt bl.a. ved at arbejde med børnedemokrati, børnefællesskaber og medbestemmelse. De voksne har øje for barnets nærmeste udviklingszone i deres tilgang og pædagogiske planlægning. De voksne er bevidste om deres rolle som model for børnene, de er ansvarlige for tonen og stemningen i Sankt Jørgen og på de enkelte stuer. Børnene skal opleve nærvær, tryghed og omsorg fra den voksne og andre børn. Børnene skal have succesoplevelser, og den voksne italesætter og anerkender det, barnet kan. Gennem de daglige rutiner arbejder vi med, at børnene kan selv.

Et eksempel fra vuggestuen: Et barn havde udfordringer med at genkende og finde billeder af sig selv på sin plads i garderoben og på sin kasse ude på badeværelset. Vi øvede i en periode, hvem barnet var (pege på sig selv), hvem de andre børn og voksne er? Vi sang sanglege med børnenes navne og pegede på det barn, hvis navn blev nævnt/sung. Efter kort tids indsats evnede barnet at finde egen kasse og plads i garderoben, hvilket medførte en stor succesoplevelse.

Et eksempel fra børnehaven: Børnene ses som individuelle mennesker, og som en meget vigtig del af fællesskabet og hverdagen. Børnene skal have en følelse af at være betydningsfulde, som dem de er. Dette gør vi bl.a. ved, at vi bemærker, hvornår de ikke har været i børnehaven, vi spørger ind til: "Hvor har du været, godt du kom i børnehaven, vi har savnet dig". Børnene får tid og rum til at fortælle om deres oplevelser.

Vi husker, hvad børnene siger og tager det alvorligt: Et barn fortæller til samling om fredagen, at hun skal have besøg af sine fætre i weekenden, vi lytter aktivt, viser interesse og glæde ved at holde øjenkontakt. Mandag morgen til samling, spørger vi ind til, hvordan det er gået med besøg af fætrene, barnet smiler og fortæller begejstret om sine oplevelser med fætrene.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I vuggestueafdelingen foregår det ved, at de voksne justerer sig i forhold til børnenes behov og kompetencer. Børnene støttes i at lære de sociale spilleregler for, hvad gør vi, og hvad gør vi ikke i Sankt Jørgen. Vi arbejder med at give børnene en fællesskabsfølelse ved at give dem fælles oplevelser i mindre grupper, stuevis og som ét hus. I hverdagen opfordres børnene til at deles om legetøjet, og børnene opfordres til at hjælpe hinanden. Børnene understøttes i at få øje på det gode i andre, give plads og lytte til hinanden. Vi arbejder med at skabe et rum for fælles opmærksomhed. I den pædagogiske planlægning skaber vi aktiviteter ud fra børnenes behov. I børnefællesskaberne opfordrer vi til at lege med hinanden. De voksne går foran og guider børnene i ligeværdig deltagelse i fællesskabet. Vi er nysgerrige sammen med børnene på hinandens leg og legekompeter.

I børnehaveafdelingen kan de sociale spilleregler ses i den måde, vi er nysgerrige på, gennem dialog og ved at lytte til hinanden. Vi støtter børnene i at få kammerater, men respekterer også, at de i legen selv vælger venner. Vi taler i hverdagen om at respektere hinanden, også selv om man ikke er de bedste venner.

Børnene støttes i at hjælpe hinanden og deraf lære empati og få øje på hinandens forskelligheder. Vi giver børnene ansvar og lærer dem at hjælpe hinanden, når en anden er ked af det og ved oprydning.

De store børn opfordres til at hjælpe de små, og de små lærer af de store. Børnene støttes i at udsætte egne behov, eksempelvis når de venter på tur og står i kø. Børnene øver sig i at mærke egne grænser og hjælpes til at stå ved sig selv i samspil med andre. Ved at deltage i hverdagens opgaver oplever børnene at være betydningsfulde for fællesskabet. De voksne har øje for børn i udsatte positioner i fællesskabet og skaber rammer og mulighed for, at alle er inkluderet og får en ligeværdig position. De voksne er ansvarlige for, at de i deres planlægning skaber aktiviteter, hvor børnenes sociale kompetencer kommer i spil og udvikles. De voksne er bevidste om, at børnene spejler sig i den måde, de voksne interagerer med hinanden på.

Vi arbejder også med sociale kompetencer, når vi er afsted på tur. Der ligger megen læring i det at begå sig i trafikken, specielt i en storby med mange biler, cykler og mennesker. Det at kunne følge og lytte til en instruks, holde en ven i hånden og følges ad på en række to og to. Vi gør meget ud af at forklare børnene, hvordan man begår sig i trafikken. De skal se sig godt for efter biler eller cykler, når vi skal krydse en vej. (Her hjælper vi selvfølgelig med at kigge, inden vejen bliver krydset). Vi øver os i at gå over lyskryds: "Rød mand stå - grøn mand gå", og når det bliver grønt, skal vi have det hurtige ben foran, så hele gruppen når at komme med over. På denne måde bliver det mere sikkert for børnene, når vi tager på ture. De lærer desuden at tage hensyn til og have respekt for andre på gaden og i trafikken.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I vuggestueafdelingen giver vi os tid og ro til at kunne forstå barnet, vi justerer os i forhold til det enkelte barns kompetencer. Vi sætter ord på børnenes følelser og på handlinger for at skabe forståelse for barnets oplevelser. Vi hjælper og guider børnene i hverdagen, så der skabes en forståelse for hinanden, og for at se hinandens hensigter.

I den daglige praksis bruger vi gentagelser, og vi er nysgerrige sammen med børnene. Vi snakker med børnene om deres oplevelser og får en forståelse for deres verden. Vi læser bøger, som vi bruger til at gå på opdagelse med, for at binde erfaringerne sammen. Vi bruger dialogisk læsning. Vi bruger sange og fagter til at understøtte, den sproglige udvikling.

Vi bruger vores mimik og kropssprog til nonverbal kommunikation, vi ved, hvor vigtigt det er at kunne aflæse hinanden. Vi guider børnene i at gøre brug af tegn i den nonverbale kommunikation mellem hinanden, f.eks. "stop".

Fra barnets vuggestuestart så kommunikerer barnet med os. Det er med smil, kropsbewægelser og lyde. Vi voksne stimulerer sproget hos barnet ved at fange barnets udspil og interesse og ved at gentage barnets lyde og ord. Barnet ser på den voksne og si-

ger: "Nan". Den voksne smiler til barnet og peger på bananbitten på tallerkenen og siger: "Vil du gerne have banan?" "Værsgod" Den voksne rækker bidden til barnet. Et barn rækker ud efter en bold. Den voksne: "Ja, skal vi spille bold?"

I børnehaveafdelingen er dagen også fyldt med kommunikation og sprog, der arbejdes hele tiden med sproget i den upåagtede pædagogik. Det foregår både i børnenes leg, i aktiviteter, i garderoben, på badeværelset, til frokost mv. i alle de daglige dialoger med børnene, hvor barnet støttes i at sætte ord på deres ideer, behov og følelser. Vi synger, leger med rim og remser og læser bøger. Er der børn i konflikt med hinanden, hjælper vi dem med at sætte ord på følelser og frustrationer.

I børnehaven bruger vi f.eks. samlingen til at understøtte børnenes sproglige udvikling, børnene fortæller nogle gange om oplevelser hjemmefra, hvilket er en øvelse i at kunne fortælle noget til fællesskabet, men jo også handler om at kunne huske og formulere sig, samtidig med at det skaber en bro mellem børnehaven og hjem. Vi samler op på formiddagens aktiviteter med børnene. Vi lærer dem at komme til orde og give plads til hinanden. Samlingerne bruger vi også nogle gange til at tale om følelser og oplevelser, og om hvad der rører sig i børnegruppen.

Børn i sprogligt udsatte positioner understøttes og forberedes bl.a. med piktogrammer i børnehøjde. Vi uddyber og giver forklaringer på børnenes nysgerrighed og spørgsmål. Vi har fokus på den gode tone i vores fællesskab, både mellem børnene, børnene og de voksne, og de voksne imellem.

Et eksempel fra vuggestuen: På en af stuerne er der et barn på knapt et år, hun er en livlig, nysgerrig og smilende pige, som endnu ikke har talesprog. Igennem barnets eget "sprog" (højt skrig af korte og lange intervaller) og kropssprog forsøger hun at kommunikere og gøre omgivelserne opmærksomme på, at hun har behov for at blive set og hjulpet med hensyn til mad, drikke, tages op mv.

Et eksempel fra børnehaven: Til samling synger vi "En elefant kom marcherende", da sangen er færdig, spørger et af børnene: "Hvad betyder elefant kom marcherende?" Pædagogen spørger barnet, hvad tror du, at det betyder? Barnet svarer: "Det ved jeg ikke". Pædagogen spørger, om der er nogle andre, der ved, hvad det betyder? En siger: "Den kom løbende", en anden siger: "Den hopper hen til edderkoppen og finder en ny elefant, så danser de". Alle griner, pædagogen foreslår, at de synger sangen igen, og efter hver linje taler de om, hvad der sker. En elefant kom marcherende – det betyder at elefanten kommer gående hen ad edderkoppens fine spind. Barnet, som spurgte, hvad "marcherende" betyder, siger: "Elefanten går over edderkoppens krop", og der bliver nikked.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Temaet Krop, sanser og bevægelse omsættes i den måde, vi udforsker vores kroppes kunnen. De voksne er, så vidt muligt, altid klar til at give et kram, holde en hånd eller have et skød klar at sidde på, hvis børnene skulle have behov for det. Vi øver os på at bruge kroppen og udfordrer os selv, hvis noget kan være lidt svært. De voksne står klar til at hjælpe og guide børnene. Vi giver plads til børnenes bestemmelse over egen krop, og vi har respekt for børnenes egen mæthedsfornemmelse. Børnene spiser den mængde mad, de føler de har behov for, og man må gerne levne, hvis man ikke kan spise mere.

De voksne er nysgerrige på kroppens kunnen sammen med børnene og er med til at danse, kaste og kravle. Hvis snakken falder på det, er vi også nysgerrige på, hvad vi mærker indeni, det kan både være følelsesmæssigt og ren fysiologisk. Eksempelvis når børnene bliver opmærksomme på, når de tisser, hjertet slår, eller når det kilder i maven. Vi giver børnene plads til at mærke kroppens impulser og støtter dem, når de har brug for en pause. Vi guider også børnene, hvis de selv kan have svært ved at finde roen. Vi giver plads til ”farlige lege”, og her guider vi også børnene til at lytte til hinanden og dem selv om, hvorvidt de synes, legen stadig er sjov eller ej. På legepladsen får børnene lov at sanse ud fra vejrets betingelser. Denne sansning kan være at lege med vand på legepladsen, gå med bare tæer i sandet, puste og fange sæbebobler, mærke regnen på kinderne, og vindens susen i håret.

Vores legepladser er indrettet, så der er plads til mange former for bevægelse. Vi bruger musik og dans på legepladsen.

Et eksempel fra vuggestuen: Hver fredag er der planlagt pædagogisk aktivitet "fredags rock" på legepladsen, hvor krop, bevægelse og musik er i fokus. Det er oftest de samme sange, og genkendeligheden hos børnene er tydelig. De lytter på den voksnes instruktioner, f.eks. hoppe som en kanin eller futte som et tog og efterligner de voksne. Nogle børn står ved sidelinjen og observerer, hvad de voksne og andre børn gør, og indimellem kommer der et lille forsigtigt hop, rokken eller smil. Børnene bliver alle inviteret til at være en del af fællesskabet, og børnene er aktive medspillere i legen og kan bidrage med ideer til, hvilke sange vi skal høre og danse til.

Et eksempel fra børnehaven: Vi er på legepladsen og hopper fra en bænk ned på en madrass. Et af børnene stopper op og kigger ned. Pædagogen spørger: "Er du ok? Det er ok, hvis du ikke har lyst til at hoppe ned". Barnet svarer: "Jeg vil gerne!" Pædagogen siger: "Jeg kan se, at det er svært for dig, du er godt på vej, jeg kan holde dig i hånden, så kan du mærke, om du har lyst til at hoppe ned". Barnet svarer: "Jeg vil gerne, hvis du står ved siden af mig". Pædagogen stiller sig ved bænken, barnet kigger og siger: "Nu hopper jeg", og hopper ned. Barnet havde brug for at blive guidet i at kunne mærke sig selv og sine grænser.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Temaet Natur, udeliv og science omsættes i den måde, vi oplever verden på. I samspil med børnene er vi nysgerrige og undrende i vores oplevelse af naturen. Vi undersøger dyr og planter og gerne dét, der interesserer børnene i dette øjeblik. Det kan være bænkbidere, myrer, blade og sten.

Vi er ude hver dag, og nogle børnegrupper tager på ture i nærområdet. Turene kan have forskellige mål, vi skal se ænder og svaner ved søen, vi skal lege på en legeplads, og vi tager i Landbohøjskolens have. Andre gange tager vi på en lidt længere tur. F.eks. til Naturcenteret på Vestamager, Amager strand, Dyrehaven eller ZOO.

Vi taler dagligt om vejret i forhold til, hvad vi skal have på af overtøj, hvad der sker i de forskellige årstider og om naturfænomener, som eksempelvis når der er mange grå skyer på himlen, så regner det snart.

Når vi finder dyr på legepladsen, indenfor eller på ture, taler vi om dem. Vi taler om og er nysgerrige på, hvad de spiser, og hvor de bor. Finder vi insekter, leger vi med dyrene ved at have dem i hænderne, og vi øver os i at passe på dem. Efter legen hjælper vi så vidt muligt dyrene tilbage til deres hjem.

Vi holder årligt Bedsteforældredag, hvor bedsteforældre bliver inviteret og medbringer en blomst, gerne en spiselig plante. Blomsterne/planterne bliver plantet rundt omkring på legepladserne og i plantekasser. Vi ser, at børnene passer og plejer deres planter, og de får her forståelse for plantepleje. Vi har et naturværksted med div. materialer til udeliv. Vi har indrettet et scienceområde, hvor en lille gruppe børn har mulighed for at eksperimentere. Et par gange om året holder vi en fælles sciencedag på legepladsen, her bliver der leget med magneter, sæbebobler evt. lavet en vulkan i sandkassen, der spyr lava, eller vi eksperimenterer med vand og is.

Et eksempel fra vuggestuen: Vi har til frugt fået en peberfrugt og gemt de små kerner. Sammen med børnene, lægger vi kernerne til tørre og venter. Når kernerne er klar, lader vi børnene hver især plante nogle kerner i eget glas med jord i. Derefter lader vi dem gro, og passer og plejer dem ved at vande og give dem lys og sol. Nogle af planterne gror hurtigt og skal plantes om, hvilket barnet hjælper med. Nogle af de større børn er nysgerrige i at følge udviklingen. De påminder de voksne om at tjekke, om de skal vandes.

Et eksempel fra børnehaven: Vi snakker med børnene om, hvad vi kan lave til scienceugen, et af børnene spørger, om vi kan lave vores egne sæbebobler. Vi griber muligheden og går straks i gang med at undersøge, hvad vi skal bruge af ingredienser. Børnene er med til at skrive indkøbsliste og handle ind til det. Vi undersøger, hvor meget der skal i af de forskellige ingredienser. Børnene er meget nysgerrige og kommer med spørgsmål undervejs. De får forskellige opgaver i processen, nogle får til opgave at måle op, andre hælde i, nogle skal røre, og alle følger med i, hvad der sker, når vi blander vores ingredienser. Vi snakker om, at vi kan putte frugtfarve i. Vi laver både gennemsigtige, grønne og røde sæbebobler, som bliver modtaget med meget stor begejstring på legepladsen.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Personalegruppen i Sankt Jørgen værdsætter mangfoldighed og bruger tid på at lære børnene at være åbne overfor forskellige kulturer samt menneskers forskelligheder. Vi anerkender og respekterer hinandens perspektiver, både blandt personalet, blandt børnene og vores familier, hvilket forbereder dem på at deltage i det demokratiske samfund, som vi alle er en del af. For at give børnene en oplevelse af at være en del af en helhed, følger vi deres initiativer og bliver medspillere, der giver mening til deres oplevelsesverden. Børnene har adgang til at deltage i demokratiske processer, det kan være alt fra, hvilken sang der skal synges til samling, eller hvilket legetøj stuen skal ønske sig.

Rutinerne i vores hverdag er genkendelige og er med til at skabe rammer og miljø, der forbereder livsduelige børn, som lærer at navigere i den store verden. Personalet skaber mulighed for, at børnene kan omsætte indtryk til forskellige, kulturelle udtryk. Vi er en engageret personalegruppe, som entusiastisk giver børnene mulighed for at føle glæden ved at udtrykke sig både kreativt, sprogligt og kropsligt. Rundt omkring i vores hus kan man se børnenes kreative spor. Alt fra tegninger på væggene til konstruktioner, der gemmes til videre leg. Huset er også altid udsmykket med børnenes fantasifulde påfund op til højtider og traditioner. Vi har fokus på at forberede børnene på den digitale verden ved at have læringen for øje, når vi anvender iPads.

Vi fejrer de danske traditioner. Vi spiser påskefrokost, holder Sankt Hans med bål og heksemad, til jul holder vi børnenes julefrokost, julearrangement og laver gaver til forældrene sammen med børnene. Vi pynter op til højtider med børnenes egne kreationer.

Vi prioriterer højt, at måltiderne bliver til en hyggelig stund, da de for os er en af de vigtigste rutiner i hverdagen. Vi sidder i små grupper og taler om maden, her falder snakken på, hvad vi spiser, hvordan det smager, hvordan det ser ud, og hvad vi bedst kan lide. Vi snakker om madmod med børnene.

På vores stuer og i atelieret maler, tegner og konstruerer vi i små grupper. Produkter herfra hænges op på stuen til fælles skue. Rollelege er en del af vores hverdag både ude og inde, og her øver børnene sig i at være sammen, at sige til og fra, afprøve egne personlige grænser samt afprøve deres fantasi. Den voksne understøtter børnenes leg i det omfang, der er behov for det.

Et eksempel fra vuggestueafdelingen: I december måned er der en helt fantastisk julestemning i huset. I mindre grupper får ALLE børn mulighed for at deltage og udforske de forskellige aktiviteter: Lave julegaver, bage småkager, luciabrød, sylte, julepynt, juledekorationer m.m. Pædagogen sidder med tre børn, der skal i gang med at lave en juledekoration. Der er gran, ler, stearinlys, grankogler og julekugler. To af børnene er hurtigt i gang med at undersøge de forskellige materialer. Det tredje barn har udfordringer med at få modet til at røre ved tingene. Pædagogen går selv i gang med at røre, mase og lege med leret. Tempoet omkring aktiviteten er roligt, undersøgende og legende. Pædagogen lægger ler, gran og lyset foran det tredje barn. Barnet kigger på de andre, pædagogen og aktiviteten, langsomt finder barnet modet og overskuddet til at røre og være med. Barnet var med i processen, fik udforsket og deltaget ud fra eget tempo og mod. Her kom det til at handle om at sanse og ikke om at lave et færdigt produkt.

Et eksempel fra børnehaveafdelingen: Vi prioriterer højt, at måltiderne bliver en hyggelig stund. I børnehaven oplever vi, at gode oplevelser med maden fremmer børnenes lyst til smage på maden. Vi snakker om, hvad vi skal have at spise, og om hvad vi godt kan lide. Vi laver små smagsprøver. En dag vi skal have rejer, æg, makrel, spegepølse, agurk og gulerodsstave, siger et af børnene: "Jeg vil ikke smage en agurk". En pædagog gentager: "Du vil ikke smage en agurk, ok, er der nogle, der vil smage en agurk med mig?" Flere af børnene byder ind og vil gerne smage, vi laver små smagsprøver og smager på agurken. Børnene siger, at det smager godt, og barnet, der tidligere ikke ville smage, siger: "Jeg vil gerne smage sammen med dig". Pædagogen laver flere smagsprøver, og de smager sammen. Barnet siger: "Jeg tror godt, at jeg vil smage igen, det smager godt".

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Vi har været og er udfordret af, at dette arbejde har skullet foregå i coronatider, hvor der er andre måder at få hverdagen til at fungere på. Samt at vi ikke har kunnet holde alle de planlagte personalemøder, da vi ville være for mange mennesker samlet.

Vi har taget udgangspunkt i redskab til selvevaluering samt Tegn på læring. Begge er materialer fra EMU. Vi har brugt personalemøder (inden coronatid) til at få en fælles forståelse for, hvad evaluering skal indeholde. Stjerne laver notater/logbog, tager billeder, som bruges til dokumentation for at kunne evaluere. Vi har faste planlægningsmøder og evalueringssmøder på stuemøder. Det er en proces, vi fortsat øver os på. Vi kommer til at have fokus på to mål af gangen på vores evalueringssmøder.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Dette kommer til at ske i samarbejde med vores fakkelbærere med udgangspunkt i de evalueringsskemaer, som stjerne har lavet. Udvalget vil sammen med ledelsen planlægge indhold og form til resten af personalegruppen. Derefter vil det forgå på to personalemøder i april og maj 2021.

Et eksempel fra et evalueringsskema fra april 2021:

Hvad var formålet med evalueringen? At skabe et bedre læringsmiljø. Førhen var stuen præget af uro og konflikter, som havde negativ effekt på børnenes trivsel og relationer. Vi blev nysgerrige på, hvordan børnenes trivsel kunne forberedes ved implementering af at arbejde i små grupper.

Hvilken pædagogisk dokumentation har vi indsamlet i arbejdet med den gennemførte? Vi har taget billeder af forskellige aktiviteter i forskellige grupper. Observationen: Vi har observeret, at de børn, som har været i samme gruppe, knytter sig tættere til hinanden. Vi har dokumentation i form af billeder og videoer. I det vi har arbejdet i små grupper, har det gjort det nemmere at observere. Fremover kunne man overveje implementeringen af andre former for dokumentation.

Hvad lærte vi om sammenhængen mellem vores pædagogiske læringsmiljø, trivsel, læring, udvikling og dannelse? Vores pædagogiske læringsmiljø har hjulpet børnene til at styrke og udvikle deres kompetencer, f.eks. forståelsen af sig selv og andre i et socialt perspektiv. Ved brug af vores dokumentation kan vi se en positiv udvikling hos børnene mht. trivsel og dannelse i både i sociale og personlige sammenhænge.

Hvilke ændringer/justeringer af praksis gav evalueringen anledning til? Implementering af forskellige former for dokumentation for at understøtte vores pædagogiske praksis. At danne nye konstellationer af børnegrupper med henblik på øget diversitet og forskellighed i køn, alder og personlighed.